

Specialeresuméer 1997-2000

CLAUS BACHE ANDERSEN:

Dansk elektroakustisk musik – tendenser i nutidig dansk elektroakustisk musik. (2000)

Specialets mål er at undersøge æstetiske tendenser i den nutidige elektroakustiske musik i Danmark – dvs. den del af den moderne computergenererede musik, der i en eller anden forstand forholder sig til kunstmusikalske traditioner.

Udgangspunktet er tesen om to grundlæggende forskellige kunstmusikalske kategorier af komponister – konservatorieuddannede og autodidakte – som på baggrund af historiske traditioner og musikteknologiske anvendelser i dag arbejder på hver deres forskellige æstetiske og kompositionsmetodiske grundlag.

I specialets første tredjedel undersøges de historiske og musikteknologiske forudsætninger, yngre danske komponisterne arbejder under i dag. Ud fra hypotesen om kompositionsmetodiske, teknologiske og æstetiske forskelligheder, opstilles herefter en række tendensvurderinger af nutidens elektroakustiske musik i Danmark. Som repræsentanter for disse forskelligheder, beskæftiger de to følgende kapitler sig med komponisterne Hans Peter Stubbe Teglbjærg og Rasmus Bruuse Lunding.

Igennem interviews (udskrevet og vedlagt som bilag) undersøges komponisternes musikalske baggrund, stilistiske ståsted, teknologianvendelse, æstetik m.m., og gennemgangen af værkerne AIRA (Stubbe Teglbjærg, 1998) og Det Nødvendige (Lunding, 1997) tjener som yderligere eksemplificeringer.

Den empiriske komparativitet er på mange måder krumtappen i dette speciale, og både de historiske og musikteknologiske afsnit og de æstetiske tendensvurderinger skal læses ud fra denne forudsætning. Således undersøger specialets sidste kapitel væsentlige forskelle og ligheder i såvel arbejdsmetoder som æstetik og forsøger at holde disse op mod opgavens egentlige hovedtese.

Endelig appliceres konklusionerne – dvs. de æstetiske tendensvurderinger – på hhv. Niels Lyngsøs teorier om kunstnerkategorier, og Georgina Borns antagonistiske modsætningsteori.

THOMAS ANDERSSOHN:

Komponisten Hans Jákup Höjgaard – ett liv som traditionsbärare, lärare och nyskapare: Porträtt och stilstudie. (1997)

Mitt mål och syfte har varit att presentera en av det färöiska musiklivets mest centrala personligheter och den miljö han verkade inom och fick betydelse för.

Komponisten intag under merparten av sitt yrkesverksamma liv, han avled nämligen 1992, en central position inom körlivet och var den, vill jag påstå, i sin generation som har haft störst betydelse för utvecklingen generellt både som körledare, inspiratör och kompositör.

Avhandlingen indelas grovt i två delar, nämligen en biografisk och en analytisk. Den *första*, bestående av fem kapitler, omhandlar komponistens liv och karriär. Biografien tar utgångspunkt i *uppväxtmiljön*, bondesamhällets miljö och kulturbakgrund samt musikalska former, som kom att spela en central roll i hans liv som komponist. I kapitlet *studieåren i Danmark* redogöres för de riktningar och brytningar inom dansk folkelig sång som fortgick runt århundradeskiftet och de första decennierna av 1900-talet som tillsammans med den inhemska musiktraditionen var de influenser som gav honom sin profil som komponist.

Den *andra* avdelingen, den analytiska, är en detaljerad presentation och genomgång av komponistens produktion som i huvudsak föreligger i de två samlingarna *Färoysk Songlög* (färöiska sångmelodier) som uteslutande innehåller vokala kompositioner.

Målet med analysen har varit att söka en stilistisk definition på begreppet "färösk tone", ett uttryck använt av komponisten direkt relaterat till stiliska lånade ifrån färöisk tradition, samt visa i vilken utsträckning denne "tone" prägat hans kompositioner satt i relation till inspirationen ifrån förnyelsesgenerationen i Danmark. Man har, på Färöarna, nämligen påstått att denna *faeröske tone* blott är ett resultat av melodiernas genomslagskraft, inte minst som kör- och allsångsrepertoire, och inte orsakat av musikaliska parametrar.

Jag har lyckats att bevisa motsatsen, nämligen att definiera *tonen* som specifika melodiska, rytmiska och formala parametrar av färöisk proveniens. "Tonen" renodlas aldrig i en och samma komposition utan "färögar" istället i större eller mindre grad en melodi i samspel med de andra förebilderna som låg till grund för hans hantverk, nämligen den danska förnyelsesgenerationen med Thomas Laub i spidsen. Denne blandning är Höjgaard kändecknande.

JOHN HANSEN BÆK:

Dansk spillemandsmusik 1660-1999 – med særligt henblik på spillestilen. (1999)

Specialet er inddelt i 3 hovedafsnit. I *Spillemandsmusikkens Historie* fortælles om spillemandsmusik og danseformer – fra bøndernes musik på de gamle

droneinstrumenter i 1660 til 1900-tallets forenings- og marginalkulturer. Der er lagt vægt på at beskrive de kulturelle, musikalske og funktionelle ændringer, og samtidig er der forsøgt at klarlægge kontinuitet og forandring som en naturlig konsekvens af samfundsudviklingen.

I afsnittet *Spillestil* gennemgås karaktertræk ved spillestilen ud fra skrevne kilder i 1800- og 1900-tallet – samt tidligere analyser af klingende musik fra 1900-tallet. Dette afsnit peger derfor både tilbage til det historiske afsnit – og frem til *Analyse*-afsnittet, hvor forfatteren bl.a. viser en analysemetode til bestemmelse af instrumenternes funktioner i sammenspil (beregnet til sammenlignende analyser), samt en metode til detaljeret analyse af tre rytmiske niveauer, som også eksisterer i den tilsvarende dans: (1) tempo og grundpuls, (2) taktslag og (3) underdelinger af taktslag. Ved sidstnævnte, meget omfattende analyse af ét violin-værk, er audio/sequenser-programmet Cubase VST anvendt til at bestemme "præcise" rytmiske forekomster helt ned på sekstendedelsniveau.

Specialet foretager enkelte delkonklusioner, men den sammenfattende konklusion er, at dansk spillemandsmusik (historie, funktion, klingende musik, spillestil og rytme) kan karakteriseres med to ord: *mangfoldighed og udvikling*.

KENNETH DEGNBOL CHRISTENSEN:

Populærmusikkens virtuelle rum. (1999)

Specialet er en redegørelse for og diskussion af det rumlige aspekt, der manifesterer sig i perceptionen af studieproduceret populærmusik.

Først diskuteres begreber, der har med perceptionen af rum at gøre, hvorunder der defineres et lydtrum bestående af tre dimensioner, der senere danner grundlag for analyser. Dernæst gives en historisk indføring i den teknologiske udvikling med betydning for det rumlige aspekt i en overgang fra reelt til virtuelt lydtrum. Det suppleres med diskussioner af dels populærmusikkens værkarakter dels en autonomiseringsproces for musikken i kraft af et beskrevet auditivt-visuelt brud. I specialets sidste trediedel vendes opmærksomheden mod en konkret systematisering af forskellige rumæstetikker i populærmusikken med bud på, hvorledes rumbegrebet kan inddrages som parameter i en analyse af populærmusik. Systematiseringen eksemplificeres med musikeksempler, og der gives bud på en visuel beskrivelse af lydrummet til brug i analysen evt. i en praktisk undervisningssammenhæng.

Specialets teoridannelser bygger på en stor mængde æstetisk teori. I sammensætningen af forskelligartede teorier dannes egne betragtninger, der udbygger teoridannelsen for emnets ellers sporadiske behandling fra samme æstetiske og analytiske position.

SIMON FABER:

Josef Gabriel Rheinberger: Virksomhed, reception og værkbeskrivelse. (1998)

Komponisten J. G. Rheinberger (1839-1901) er i nutidens musikliv et lidet kendt navn, endskønt han på sin egen tid var ganske berømt: en central skikkelse i Münchens musikliv, vidtfavnende i sit virke som organist, dirigent, repetitor, komponist og som professor ved konservatoriet, og navnlig i denne sidste egenskab med udstråling langt ud over det lokale og regionale. Hans undervisning i komposition tiltrak studerende helt fra Amerika, idet den aldeles seriøst og omhyggeligt formidlede klassisk tradition og satslære. Rheinbergers omfattende øuvre indenfor alle genrer afspejler da også dette traditionelle, romantisk-klassicistiske fundament.

Specialet forsøger at tegne et portræt af denne mere eller mindre glemte komponist, samt at forklare, hvorledes Rheinberger så relativt hurtigt kunne forsvinde fra den musikalske offentlige bevidsthed. Den moderate Rheinbergers indeklemthed mellem to af tidens fløjdannende strømninger, nemlig den radikalt-progressive, senere nytyske retning, der jo netop i München personificeredes af Wagner, på den ene side og den stærkt restaurative kirkemusikalske cæcilianisme på den anden side belyses centralt i specialet. Den følgende gennemgang af R.'s receptionshistorie, som bygger på analyser af stort set den komplette sekundærlitteratur, følger udviklingen i hans omdømme frem til de seneste årtier, hvor udgivelsen af Gesamtwerk på forlaget Carus og andre tiltag med støtte fra fyrstendømmet Liechtenstein har højnet mestrens kendtelsesgrad. Sekundærlitteraturens fremherskende æstetiske bedømmelser af R.'s musik afprøves endeligt i det analytiske afsnit, der rummer tre værkanalyser fra forskellige genrer og af forskelligt tilsnit. Derudover rummer specialet – som forståelsesgrundlag for de nævnte betragtninger – et historisk vue over Münchens musikliv i tiden op til midten af det 19. århundrede, da Rheinberger flyttede til byen, et biografisk kapitel, samt en introduktion til hans øuvre.

Specialet er efter særlig tilladelse formuleret på tysk og foreligger således med den tyske titel: Josef Gabriel Rheinberger. Porträt eines wenig bekannten Komponisten und Untersuchungen zu seiner Rezeptionsgeschichte.

IDA LOUISE FREDERIKSEN:

Konceptuel kontinuitet – via afdækning af indre stilistiske og æstetiske sammenhænge tegnes et billede af komponisten Frank Zappa (1940-1993). (1997)

Konceptuel kontinuitet var Zappas eget begreb, og påvisningen samt definitionen af konceptet og kontinuiteten i hans virke som komponist er specialets mål. Teori og analyse har samme omdrejningspunkter: Zappas musikalske produktion, praksis samt ideologisk-baserede æstetik. Disse størrelser er

alle betingede af det overordnede koncept, der udspringer af Zappas ideologi – hans holdninger, hans ekstramusikalske budskab.

Specialet har som analyseobjekt et af Zappas sidste projekter, koncert-rækken "Der Gelbe Hai" fra 1992, opført af sinfoniettaen Ensemble Modern fra Frankfurt og ledet af deres egen dirigent Peter Rundel samt af Zappa selv. I analysen fokuseres der på både praktiske, æstetiske og musikalske forhold i forbindelse med projektet og dets mål, koncerten.

Specialet fremlægger et anderledes og mere nuanceret billede af den sagnomspundne freak Frank Zappa, end man normalt bliver præsenteret for, og problematiserer derigennem udfordringen i og vanskelighederne ved at bevæge sig på tværs af pop og finkultur.

MIKKEL HAANING:

"I dag skal alting sjunge, hvad hjerte har og tunge ..."
– om nyorientering og stilmæssig fornyelse i dansk salmesang
ca. 1970-94. (1998)

Specialet tager afsæt i indledningen til H.A. Brorsons salme "I dag skal alting sjunge, hvad hjerte har og tunge ..." (1765), hvormed rammen også er sat for den aktuelle situation i dansk salmesang.

Siden udgivelsen af *DDS* (1953) og *DDK* (1954) – og i særlig grad efter ca. 1970 – har dansk salmesang oplevet en nyorientering og en stilmæssig fornyelse. En helt ny generation af salmekomponister er fremkommet, nye ideer til salmernes udformning er opstået, og nyt materiale er blevet taget i brug.

På den baggrund forsøger jeg med mit speciale at redegøre for den nyorientering og stilmæssige fornyelse, som dansk salmesang har oplevet i perioden ca. 1970-94. Dette sker ved at undersøge og vurdere hvilke stilmæssige positioner nyere danske salmekomponister generelt har indtaget i perioden samt ved at diskutere hvilke historiske forhold af kulturel og kirkelig art, som danner baggrund herfor samt kendetegner nyorienteringen og den stilmæssige fornyelse generelt.

Specialet er struktureret i tre dele: For det første behandles *Dansk Salme-tradition og -historie ca. 1800-1970*, hvori den historiske, kirkehistoriske og salmehistoriske baggrund ridses op, med nyorientering og stilmæssig fornyelse som nøgleord og med særlig vægt på Th. Laub. For det andet redegøres for *Nyorientering i dansk salmesang ca. 1970-94* med fokus på hhv. sekulariseringens fremtrædelsesformer, på fællesskabsformens forandring og den musik-kulturelle udvikling, herunder deres betydning for gudstjenestefornyelsen. For det tredje behandles *Stilmæssig fornyelse i dansk salmesang ca. 1970-94* ved en belysning af specialets egentlige undersøgelsesgenstand: *Tillæg til Den danske Salmebog* (1994). Her findes undersøgelser af historisk baggrund for udgivelsen af kilder og komponister. Tyngdepunktet er imidlertid en stilmæssig undersøgelse af samlingens melodier, hvilket resulterer i tre overordnede kategorier med hver sine underkategorier.

Specialet afsluttes med en perspektivering, hvori der gives bud på hvilke stilmæssige perspektiver man kan forvente af fremtidens salmesang. Perspektiveringen efterfølges af en afrunding, hvori trådene fra gennemgangen tages op og diskuteres.

JON HOLLESEN:

Historien om Pave Clemens IX eller digteren Giulio Rospigliosi og modreformationens sidste opera: *La comica del cielo overo La Baltasara*. (1998)

Som titlen antyder, handler mit speciale om Pave Clemens IX med det verdslige navn Giulio Rospigliosi og hans sidst opførte opera *La comica del cielo overo La Baltasara*. Giulio Rospigliosi er musikhistoriens første komiske librettist. Som den første indførte han *commedia dell'arte* figurer på operascenen, og det skete i hans romerske helgenopera *Sant' Alessio* fra 1634.

Det, der fra begyndelsen vakte min interesse for Rospigliosi og hans tid, var spørgsmålene: Hvordan kunne pavebyen Rom for en tid blive centrum for udviklingen af operaen for senere i denne sammenhæng næsten at forsvinde ud af musikhistorien? Og hvordan kunne det blive en mand af kirken, der som den første indfører det komiske i operaen i en tid med kætterbål, religiøs oprustning og religionskrige? Svarerne finder jeg i spændingsfeltet mellem de to modsatrettede kulturhistoriske strømninger, der var fremherskende på Giulio Rospigliosis tid: højrenæssancens udadvendte livsappetit overfor modreformationens budskab om synd og altings forgængelighed.

I min gennemgang af Rospigliosis forfatterskab kommer jeg ud over stil og opførelsespraksis også ind på emner som forholdet mellem pavemagt og karneval og operaens anvendelse af *commedia dell'arte* figurer og deres betydning. Den sidste trediedel af specialet handler om Rospigliosis sidst opførte opera *La comica del cielo overo La Baltasara* (Den himmelske komedieskuespillerinde eller helgeninden Baltasara). Operaens opførelse bliver beskrevet, handlingen i operaen gennemgået og tolket og udvalgte musikeksempler bliver analyseret. I vurderingen af *La comica del cielo* mener jeg, at det er af stor betydning, at de komiske figurer spiller en så central rolle for operaens handling og budskab. Efter Giulio Rospigliosis død som pave Clems IX i 1669 følger en streng moralsk periode. Operaen blev forvist fra pladsen som værdig kunstnerisk repræsentant for den katolske kirke og derfor blev *La comica del cielo* Roms sidste helgenopera. Men de komiske figurer, som Giulio Rospigliosi havde introduceret i operaens historie, de var kommet for at blive.

HANNE OVERGAARD INGVARSDEN:

Fluxus-bevægelsen. Kunst, Antikunst og Metakunst. En undersøgelse af Fluxus-bevægelsen, dens historiske forudsætninger og musikalske tilhørsforhold. (1999)

Fluxus er en modernistisk, selvopløsende og dybt provokerende antikunst-bevægelse med stærke musikalske interesser, der eksisterer fra 1961-1978, og som blandt andet tæller John Cage. Fluxus manifesterer sig i koncerter, hvor der laves events af forskellige kunstnere. Bevægelsen har intet kunstobjekt; den tidlige udstrækning *er* kunsten. Processen er vigtigere end resultatet, og kunst forstås – ikke som væren, men som tilbliven.

Fluxus hylder materiale-demokratiet, hvor alt er kunst; at smadre et klaver, at drikke vand, at dække en nøgen kvinde med flødeskum og bede publikum slikke det af. Den humoristiske, avantgardistiske og anarkistiske Fluxus-kunst er antikunst, der afsøger kunstens og musikkens grænseområder og ønsker at ændre beskuerens kunst- og virkelighedsopfattelse ved at udviske skellet herimellem. Man beskæftiger sig med det, vi *ikke* betragter som kunst, men ignorerer, at negationen og antikunsten kun eksisterer i kraft af det, den negerer. Som konsekvens er Fluxus ofte metakunst; kunst, der handler om sit eget udgangspunkt, kunstens form og formål.

I specialets kap. I introduceres de historiske avantgardebevægelser og kap. II afdækker Fluxus' antikunst og kunstopfattelse i en gennemgang af dens historie. Foruden et kapitel om den musikalske scene i 60'erne og 'kedsomhed som intensitet' indeholder specialet et analysekapitel (kap. IV). Specialets kap. V behandler begrebet metakunst og opsummerer begreberne antikunst, intention og non-intention og præsentation kontra repræsentation, der alle er vigtige i et forsøg på at begribe Fluxus.

ANNE METTE RISAGER JENSEN:

Rytmsk sangteknik på basis af den nyere stemmeteoretiske forskning. (1999)

Med udgangspunkt i den nyere forskning inden for stemmeteori opstilles i denne specialeopgave en factbaseret forståelsesmodel for stemmens funktion især i forbindelse med rytmsk sangteknik. I opgaven indgår desuden anvisninger på, hvordan denne viden kan danne grundlag for det praktiske arbejde med stemmer, og et øvelsesafsnit med tilhørende demonstrations-CD afrunder denne del.

Specialet indledes med en belysning af hvilke faktorer, der kan have foranlediget en specifik "rytmisk" stemmebrug. Dette sker bl.a. på baggrund af lydtekniske og akkustiske overvejelser.

I en større sangteknisk del – specialets tyngdepunkt – gøres der i fire kapitler grundigt rede for stemmens funktionsmønstre og den praktiske betydning af den viden, som den nyere forskning inden for området har givet.

Her knyttes an til de forskellige rytmiske sangteknikker (kvaliteter) og der gives samtidig et bud på en hensigtsmæssig progression i undervisningen.

Det sidste afsnit om sangundervisningen i praksis belyser det rent praktiske arbejde med stemmen. Heri indgår en øvelsessamling med tilhørende lydseksempler på den medfølgende CD, som teksten løbende refererer til.

EVA THESTRUP JENSEN:

Thomas Manns *Doktor Faustus* – En redegørelse for romanens musikalske univers, herunder for Manns "litterære musiceren" samt forholdet mellem bogens ikke-fiktive og den fiktive musik. (2000)

Specialet redegør for den tyske forfatter Thomas Manns beskæftigelse med hans selvopfundne udtryk *das literarische Musizieren*. Det gennemgår i hans største roman *Doktor Faustus* Manns beskæftigelse med musik i form af hans analyser af hhv. Wagner- og Schönberginspiration, men selvopfundne, musikstykker.

Opgaven har karakter af et oversigtsspeciale og er beregnet både som en introduktion til den musikforskning om romanen *Doktor Faustus*, som den har som delmål at redegøre for, og som en egentlig gennemgang og analyse af romanens mangfoldige musikalske aspekter.

I specialets første kapitler redegøres der også for Manns *literarische Musizieren* i værkerne før *Doktor Faustus*, og der gives en analyse af den udvikling i hans forhold til musik, der kan fremlæses i værkernes kronologiske gennemgang.

ANETTE HAAHR JØRGENSEN:

Responsorier til den stille uge af Bernardo Pisano og Francesco Corteccia – set i lyset af Tenebrae-traditionen ved de florentinske kapeller i 1500-tallet. (1998)

I dette speciale præsenteres et ukendt hjørne af den sakrale vokalmusik i 1500-tallets Firenze. Der lægges hovedvægt på en analyse af et tilfældigt udvalgt antal responsorier komponeret af de to ovennævnte italienske komponister. Efter meget kortfattet at have berørt tidens musikalske strømninger i renæssancens Italien samt de for opgaven mest relevante forhold inden for den katolske kirkemusik, fokuseres der dels på forholdene ved de florentinske kapeller, hvorunder de to komponister arbejder og dels på selve musikken – med sidstnævnte som det mest centrale i opgaven.

Altafgørendse for arbejdet med denne musik er værkernes uadskillelige tilknytning til tidebønnen Matutin og dennes kirkelige handlinger i den stille uge (ugen op til påske) – de såkaldte Tenebrae-tjenester. Responsorierne indgår her som en form for vekselsang sammen med antifoner, hymner og læsninger og bør vurderes ud fra denne sammenhæng samt responsoriets

faste plads og betydning: svaret på en læsning. På baggrund heraf er tekstforholdene nok så væsentlige at inddrage i analysen. Ved påbegyndelsen af dette speciale forelå der ikke nogen form for auditivt materiale af responso-rierne, hvorfor undertegnede selv har påtaget sig at samle en dobbelt-herre- kvartet for at indspille de relevante responsorier på en cd, som er vedlagt specialet. Dette arbejde har været af stor betydning for mit arbejde med denne musik.

Trods en meget sparsom litteratur til dette område samt et stort og til tider hårdt forarbejde vil jeg kun anbefale at prøve kræfter med ét af musik- historiens "huller".

TOMAS BANG JØRGENSEN:

Béla Bartók: Sonate for to klaverer og slagtøj. En introducerende beskrivelse af komponisten og hans produktion med særlig vægt på Sonate for to klaverer og slagtøj. (1998)

Specialet har først og fremmest det sigte at give en generel indføring i Bartóks produktion og i tilknytning hertil en fortløbende biografisk skildring. Præsentationen udbygges med en særlig belysning af 1. satsen i "Sonate for to klaverer og slagtøj", som er blandt komponistens hovedværker. I den forbindelse fremlægges hovedtrækkene i de analytiske teorier, som visse musikana- lytikere har udarbejdet under forskningen i Bartóks musik.

Specialet er tænkt som en pædagogisk præsentation for en læser, der som f.eks. en 1. eller 2. års studerende har et vist kendskab til musikhistorie og musikalske fagudtryk. Imidlertid forudsættes det ikke, at læseren har nogen forhåndskendskab til komponisten eller hans værker. Hensigten med specia- let har netop været at skabe et stykke litteratur, der kan give læseren et før- ste indtryk til forståelse af Bartóks musik. Specialet samler sig i tre kapitler. Det første omfatter dels de biografiske forhold og dels længere eller kortere omtaler af værker. I den forbindelse er der udarbejdet to eksempelband, som kan give læseren et indtryk af musikken som klingende gestalt. I beskrivelsen af Bartóks musik er der lagt særlig vægt på årene 1907-37. I disse 30 år sker der en betydelig udvikling i hans virke som komponist, og året 1937 kan i en vis udstrækning forstås som et højdepunkt, i det "Sonate for to klaverer og slagtøj" komponeredes dette år.

Kapitel 2 er af musikteoretisk karakter. Det første afsnit beskriver, hvor- dan folkemusikalske elementer kan indkorporeres i kunstmusikken, og dette afsnit bygger hovedsageligt på de tanker, som Bartók selv har fremlagt. I det efterfølgende afsnit fremlægges de resultater, som to fremtrædende musik- analytikere, henholdsvis Erno Lendvai og János Kárpáti, er nået frem til i forbindelse med Bartóks musik. En diskussion om holdbarheden af deres teorier finder sted i det efterfølgende kapitel.

Kapitel 3 belyser "Sonate for to klaverer og slagtøj", og behandlingen af 1. satsen er så absolut den grundigste.

MARIANNE KRISTOFFERSEN:

Fra Gainsbourg til Gainsbarre – en undersøgelse af forholdet mellem Serge Gainsbourg og medierne. (1998)

Specialet er primært en redegørelse for og diskussion af forholdet mellem den franske sanger, sangskriver og provokatør Serge Gainsbourg og de franske massemedier. Med afsæt i mediernes mytologisering af Gainsbourg efter hans død i 1991, former afhandlingen sig som en række tematiseringer af centrale historisk betingede udviklingstendenser i Gainsbourgs karriereforløb, specielt hvad angår sangproduktion, image og provokationer, hvis direkte betydning for arten og omfanget af fransk mediebevågenhed behandles i den afsluttende fokusering på det nærmest symbiotiske forhold, der efterhånden udvikler sig mellem Gainsbourg og dele af de franske massemedier.

Specialet er opdelt i 8 kapitler. I kapitel 1 belyses de franske massemediers mytologisering af Gainsbourg ved en kort analyse af hovedsageligt to centrale avisdækninger i forbindelse med hans død. Kapitlet afsluttes med en gennemgang af afhandlingens efterfølgende strukturering. Kapitlerne 2-4 af hovedsageligt referende karakter omhandler henholdsvis karriereforløbet, udviklingstendenser inden for fransk chanson-tradition og populærmusik, samt begrebsparret tradition og fornyelse. Kapitlerne 5-7 er af mere analytisk og kritisk karakter. Kapitel 5 udgøres af en kontrastering af diverse aspekter i Gainsbourgs image. I kapitel 6 behandles Gainsbourg i rollen som provokatør, med redegørelse for den historiske inspiration fra de franske symbolister og med en række eksemplificeringer af provokationernes art, fra sange til handlinger. I kapitel 7 redegøres for udviklingen i Gainsbourgs forhold til de franske massemedier gennem hele hans karriere, dog især med vægtning af perioden 1979-1991, hvor dette forhold blev selve omdrejningspunktet i Gainsbourgs karriere. Kapitel 8 står som en opsummerende afrunding på hele specialet.

ANNE LOUISE KROGH:

Kvindestemmen og kroppen. En studie af danske kvinders stemmeopdragelse. (2000)

Hovedtesen for dette speciale er et postulat om, at danske kvinder synger 'fra hovedet og opefter' og ikke fra kroppen. Den problematik og de spørgsmål jeg med specialet har ønsket at rejse har baggrund i de erfaringer jeg de seneste 6-7 år har gjort mig som rytmisk sanglærer for amatørsangere (almindelige kvinder) samt i min frustration over, at de kønsaspekter der følger med stemmeopdragelse og dermed dannelsen af en 'norm' ikke på Musikvidenskabeligt Institut har været et udtalt diskussionsemne. Jeg har set netop denne vinkling af emnet 'stemme' som en stor mangel i al stemmerelateret litteratur, og har derfor været nysgerrig efter at trænge dybere ned i disse 'stemme-opdragelsesmæssige' spørgsmål.

Med specialet ønsker jeg at koble specialets 'afdækning' af stemmeprægningen sammen med et konkret ønske om en revurdering, bevidstgørelse og nyfortolkning af den udbredte stemmeopfattelse og praksis. Derfor har specialet både en teoretisk-kulturel og en praktisk del der omtrent er vægtet lige højt. I praksisdelen tager jeg højde for de i specialet tidligere afdækkede stemmeprægninger der indirekte har medført det 'ukropslige' stemmeideal, og formulerer dernæst et konkret bud på en ny praksis. Jeg benytter mig i specialet af stemmeforsker og sangpædagog Cathrine Sadolins terminologi og principper, da hun er én af de få stemmeforskere, der både er forskningsmæssigt engageret, praktisk og pædagogisk målrettet og har stor pædagogisk erfaring og anerkendelse fra både rytmisk og klassiske institutioner verden over. Sadolins praksis tager udgangspunkt i kroppen og den fysiske anatomi frem for i en bestemt klangæstetik eller genremæssig målretning. Sadolin har desuden virket som ekstern vejleder på den praktiske del af specialet. Specialet lægger sig desuden op af en stor empirisk del. Spørgeundersøgelser blandt andre rytmiske sanglærer (beskrivende deres undervisningspraksis) samt én blandt mine elever (beskrivende deres udvikling og oplevelse af stemme/krops-arbejdet), samt en eksempel-cd (eksemplificerer stemmeteknikker, opvarmningsøvelser m.m.) og en eksempelvideo med optagelser af to syngende kvinder der inddrages som analysemateriale i den praktiske del

Kapiteltitlerne er: 1: Kvindestemmen og kønsdifferentiering, 2: Splittelsen mellem krop og stemme, 3: Den naturlige og kulturelle stemme, 4: Stemmen i tale og sang (det usagte men opfattede i stemmen & hvorfor synger vi?), 5: Stemme og identitet, 6: Det fysiske kvindeideal (en parallel problemstilling til den intellektstyrede krop og stemme), 7: Råbet som genvej til kropsforankret stemme, 8: Stemmenormer – tradition og opbrud, 9: Praksis.

CAMILLA DARLING LARSEN:

Grønlandske stemmer. Grønlandernes musikalske univers før og nu. (1997)

Specialet er bygget op omkring tre hovedkapitler, der hver repræsenterer en tidsperiode i inuits, altså grønlandernes, historie og musikalske udvikling: Først den "oprindelige" inuitkultur som den var inden europæerne havde opdaget Grønland. Dernæst perioden fra ca. 1500 til ca. 1940, hvor europæerne besejlede landets kyster og kristendommen indførtes samtidig med den danske kolonisation. Sidst behandles tiden fra ca. 1940 og op til i dag, den periode hvor grønlandernes kontakt med den moderne verden for alvor satte sit afgørende præg på landet.

I den første del af hvert kapitel beskrives udviklingen i musikken og den musikalske tradition, hvilket fortrinsvis tjener som indgang til diskussionen om inuits musikopfattelse, der følger umiddelbart efter. Dette er nok den mest u håndgribelige del af opgaven, men også det sted, hvor hovedvægten af min interesse og mine bestræbelser ligger. Et forsøg på at tilnærme sig inuits musikopfattelse og trænge ind i deres musikalske univers, ville ideelt set ind-

drage generelle teorier om blandt andet musikalsk perception, begrebsdannelse og selve den musikalske definition, som igen inddrager mange andre videnskaber. Dette område er imidlertid langt fra afdækket, så i denne fremstilling kommer jeg derfor kun med antydninger og forslag, som dels bygger på kulturelle og musikalske iagttagelser sammenholdt med inuits almene livsvilkår, dels på min egen personlige opfattelse af forholdene i Grønland.

Der trækkes nogle tråde i det grønlandske kulturmønster fra eksimosamfundet til det moderne Grønland – musikkulturelt set dækker dette et bredt spektrum fra den gamle trommesang over salme- og nationalsang til grønlandsk pop og rock. Det beskrives, hvordan musikken som tidligere havde eksistentielle funktioner som led i i opretholdelsen og afbalanceringen af inuitsamfundet, mister disse funktioner med tidens løb, men til gengæld får nye funktioner som identitetsgivende og kulturbærende faktor i konfrontationen med den vestlige verden og omdannelsen til et moderne samfund. Jeg har forsøgt at give et indblik i, hvordan kulturgjenstande, skatte af erfaringer og viden, bæres videre gennem tiderne og tilsyneladende går periodisk tabt, men overlever i andre og nye former.

NIELS MARTIN LASTHEIN:

Det centrale i komponisten Otto Mortensens livsværk – med særligt henblik på en nærmere forståelse af melodik og folkelighed i hans sange. (1997)

Den tidlige lektor ved Musikvidenskabeligt Institut i Århus, komponisten Otto Mortensen (1907-1986), efterlod sig ved sin død i 1986 et fornemt værk: en lang række fremragende melodier til folkelige sange. Disse melodier har været genstand for en nærmere analyse. Det har været en ledestjerne for denne afhandling at tyde, hvori det særegne ved Otto Mortensens melodik består. Denne tydning har indplaceret Otto Mortensens sangværk i den store europæiske meloditradition fra den gregorianske kirkesang, over Palestrina-stilen og frem til slægtskabet med det 20. århundredes folkelige, danske komponister, Carl Nielsen især.

Ved siden af arbejdet med en forståelse af melodikken og kilderne til den, bringer afhandlingen mennesket Otto Mortensen i brændpunktet. Hans rolle i samtiden undersøges – dvs. der tegnes et billede af ham og hans tid ud fra hans virke som skribent og anmelder, progressiv pædagog og musikforsker. Afhandlingen konkluderer, at vel var Otto Mortensen et barn af sin tid, men ingenlunde følgagtig. Han var et selvstændigt barn, der menneskeligt og musikalsk insisterede på at forblive sig selv, trods tidens luner!

Til sidst rejses det spørgsmål, om ikke Otto Mortensen mere og mere blev sig selv i takt med sin kompositoriske og menneskelige udvikling mod at skrive melodier til Grundvig-tekster og til salmer ligeledes af N.F.S. Grundtvig – samt af nulevende salmedigtere.

JONAS LINDELOF:

Musikalsk smag – et teoretisk og empirisk studium af musikalske evalueringsprocesser. (2000)

Specialeafhandlingen er en undersøgelse og beskrivelse af de musikalske evalueringsprocesser, der i daglig tale betegnes musikalsk smag, ud fra en overordnet sociologisk og antropologisk vinkling. Ud over en redegørelse for diverse relevante teoretiske positioner rummer afhandlingen et mindre empirisk studie i form af en interviewundersøgelse, som både eksemplificerer og konkretiserer den overordnede tematik.

Afhandlingen er disponeret i to hoveddele: Første del – *De gustibus non est disputandum* – udgør arbejdets teoretiske udredning med redegørelse for de tre valgte positioner: Pierre Bourdieu, Simon Frith med inddragelse af Ruth Finnegan, og Even Ruud. Med fremstillingen af Ruuds musikantropologiske undersøgelse af sammenhænge mellem personlig musiksmag og den individuelle identitetsproces afsluttes en teoretisk bevægelse fra et overordnet klassebaseret sociologisk perspektiv til en individbaseret antropologisk indfaldsvinkel, men en stadig større vægtning af en grundlæggende sammenhæng mellem musikalsk smag og identitetskonstruktion.

Anden del – *De te fabula narratur* – indledes med en metodologisk redegørelse for forfatterens egen interviewundersøgelse, og herefter præsenteres resultaterne af denne undersøgelse af de fire informanternes musikalske smag. Først fremlægges fire personanalyser, og dernæst tages der afsæt i diverse relevante begreber, som f.eks. perfektion og glæde og alder, hvis betydning for hver af informanterne diskuteres. Sluttelig sammenstilles teori og empiri, og der påvises ud fra empirien eksempler på gyldigheden af f.eks. Friths sammenkædning af æstetiske og etiske evalueringsprocesser, og på anvendeligheden af Ruuds rumkategorier.

LIS BJERG NIELSEN:

Boris Godunov af Modest Musorgskij – En præsentation af Musorgskijs målsætninger for sin musik samt en gennemgang af de stilistiske og dramaturgiske virkemidler, han anvender for at nå dette mål med operaen. (1999)

Musorgskijs opera fra 1874 om Boris Godunov, russisk tsar fra 1598-1604, er en intens musikalsk beskrivelse af det russiske folk og det russiske samfund. Specialets analyse viser, at operaen indeholder tre samtidige handlingsforløb, hver med sin hovedperson og sit formål:

1: Den officielle hovedhandling om Bo Godunov, der plages af skyldfølelse over mordet på den retmæssige tronarving, den lille Dmitrij.

2: Sidehandlingen om tronarveren, den falske Dmitrij. Han tegnes som en skikkelse uden format, der ikke desto mindre får støtte af det russiske folk i oprøret mod Boris Godunov.

3: Den uofficielle handling, hvor det russiske folk kritikløst følger snart den ene, snart den anden lederskikkelse. Uden at forstå, at det kunne blive en magtfaktor, hvis det ville forstå sin situation og dyrke fælles interesser fremfor modsætninger.

Afhandlingen suppleres af bilag med 28 nodeeksempler og dansk librettooversættelse. Ud fra disse eksempler vises det, hvordan Musorskij anvender russiske musikalske stilelementer fra både folke- og kirkemusikken samt den russiske kunstmusik. Der er i specialet fokus på hans brug af de russiske klokker.

Et af formålene med specialet var at målrette det mod såvel den fagkyndige, professionelle musiker, som den ikke-fagkyndige, nemlig musikamatøren og operaelskeren. For at løse denne del af opgaven er specialet skrevet med Information Mapping – en teknik, hvor teksten bl.a. brydes op i mindre, navngivne afsnit. De afsnit, der er rettet mod den fagkyndige læser, har særlig overskift og kan derved filteres fra af personer uden interesse i musikteoretiske udredninger.

NINA BERGGREEN NIELSEN:

Førklassiker, førromantiker eller ...? – en analyse af Carl Philipp Emanuel Bachs sonater for klaverinstrumenter med udgangspunkt i hans retorisk og vokalt begrundede musikæstetik. (1999)

Specialet handler om Carl Philipp Emanuel Bachs sonater for klaverinstrumenter og hans musikæstetik. En rød tråd er en retorisk og vokal indfaldsvinkel til musikken – i modsætning til en stilhistorisk.

Efter en biografisk og samfundshistorisk introduktion af Bach og det samfund han var en del af, redegør jeg for retorikken, retorikkens tilknytning til musikken og til Bachs musikæstetik. Denne tilknytning kom bl.a. til udtryk ved en tro på, at musikken skulle gengive affekter og ligesom sproget bevæge, overtale og behage. Musikken var en hermeneutisk kunstart.

Med udgangspunkt i retorikken og det 18. århundredes vokale ideal undersøger jeg endvidere forholdet mellem instrumental- og vokalmusik, Bachs valg af instrumenter, hvordan Bach gør brug af dramatiske fordelementer i instrumentalmusikken og musikkens evne til at rejse affekter i lytteren. Endvidere ser jeg på, hvordan æstetikken fik betydning for formopfattelsen og dermed også påvirkede musikkens formale strukturer.

Som illustration af forskellige karakteristika i Bachs musikæstetik analyserer jeg gennem hele specialet enkelte elementer i sonaterne og slutter derudover med en analyse af en hel sonate med særligt henblik på at påvise det vokale ideals og den retoriske æstetiks indflydelse på musikken.

SUSANNE STOKBRO NIELSEN OG TONY KIRSTEN VESTERAGER
SØRENSEN:

Musiklytning og musikoplevelse. En gennemgang af forskellige aspekter ved musiklytningen og musikoplevelsen. (1998)

Specialet befinder sig inden for emnekredsen musikreception og musikoplevelse.

Der redegøres i specialet for en række aspekter ved musikens påvirkning af krop, psyke og sind med henblik på betydningen af musikoplevelsen. Kapitlerne er inddelt i tre overordnede dele, hvor første del omhandler ældre og aktuel fysiologisk, neurologisk og psykologisk forskning, anden del beskriver og analyserer egne undersøgelser – en spørgeskemaundersøgelse foretaget i Musikhuset i Århus under en Schubert-koncert i januar 1997 samt en efterfølgende interview-undersøgelse med fire udvalgte personer fra spørgeskemaundersøgelsen – og tredje del gennemgår en række social-, og musikvidenskabelige forskningsresultater vedrørende musikoplevelse.

Den overordnede hypotese i specialet er, at der eksisterer forskelle i kvinder versus mænds og musikere versus ikke-musikeres lyttemåder og oplevelsesformer, som kan tilbageføres som forskelle i hjerneaktivitet og brug af kompetencer. Arbejdet har bestået i at finde indikatorer for, at kvinder og ikke-musikere overvejende forholder sig empatisk og indlevende til den musik, de lytter til, mens mænd og musikere overvejende forholder sig distanceret og analytisk. Et særskilt aspekt ved musiklytningen er imidlertid den store, unikke og identitetsskabende musikoplevelse, som for alle formodes at være af indlevet, emotionel og transcendent karakter.

Man bør være opmærksom på, at konklusionerne i de enkelte kapitler nuancerer hinanden og kun er vejledende. Det skyldes, at de bygger på forskellige fags løsevne undersøgelser, og at forskellene i forskningsmetoder forringer muligheden for direkte sammenligning af resultater. Specialet egner sig derfor bedst til at skabe sig et overblik over, hvor bredt forskningen om musiklytning og musikoplevelse udfolder sig.

ANDERS KRINTEL PETERSEN:

Orden i sagerne – Om rytmiske systemer og metriske strukturer hos Pelle Gudmundsen-Holmgreen. (2000)

Specialet om Pelle Gudmundsen-Holmgreen er i første omgang tænkt som en introduktion til den måde hvorpå komponisten arbejder med aritmetik og matematik i sin musik. Det handler om fibonaccital, kombinatorik, symmetri, metriske rammer o.a. Nu er specialet jo ikke afleveret på matematisk institut, så udover de mange talspekulationer er der naturligvis taget stilling til systemernes musikalske funktion. Således indeholder den indledende del et historisk rids; en diskussion af tid, rytmer, og metrik; et afsnit om perception samt et afsnit om selve den metodiske tilgang til denne atypiske form for analyse.

Pelle Gudmundsen-Holmgreen har komponeret over 100 værker, så der har måttet finde en udvælgelse sted for at undgå overfladiskhed. De udvalgte værker er værker jeg mener dækker disciplinen rimeligt og jeg har naturligvis talt med komponisten selv, for bl.a. at få bekræftet, at dette specifikke felt er fyldestgørende dækket ind. Værkerne, der i øvrigt bliver introduceret i et selvstændigt kapitel, er Tricolore I, II og IV, Stykke for stykke, Solo for elguitar, Spejl II for orkester, Passacaglia, Triptykon og Concerto grosso.

En af Pelle Gudmundsen-Holmgreens fortrukne måder at lade et rytmisk forløb blive til på, er ved at lade talrækker forme varighederne. Herunder handler det specielt om fibonaccirækken 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55 osv., hvor næste tal er summen af de to foregående. Pelle Gudmundsen-Holmgreen nærer et gennemgående ønske om sparsommelighed i sit materialeforbrug og dette giver sig udslag i en flittig brug af symmetriske opbygninger (der jo er sig selv bagfra) og til tider i kombinatoriske systemer der sikrer mest muligt udbytte af en ide ved at bruge den på forskellige måder.

Det er mit ønske med dette speciale at kunne supplere andres analyser med mere uddybende opstillinger. Dog kræver det, at man kan se noget af det sjove i at sætte musikken op i søjlediagrammer og i øvrigt for en stund bytte stemmegaffel og metronom ud med en lommeregner.